

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Accountantsverslag 2022

Gemeente Venlo

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
26 mei 2023

Aanbiedingsbrief

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

Ontwikkelingen 2022

Jaarverslag

Jaarrekening

Update interne beheersing

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Aanbiedingsbrief

Gemeente Venlo
T.a.v. de raad en het college van burgemeester en wethouders
Postbus 3434
5902 RK VENLO

26 mei 2023

Referentie: YPNMRV7QAWV7-1840585030-54

Geachte leden van de raad en het college,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze opdracht om de jaarrekening 2022 van gemeente Venlo te controleren. We hebben de controle uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2022.

Ons accountantsverslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van uw jaarrekening en is constructief besproken met de ambtelijke organisatie en de portefeuillehouder financiën.

In dit verslag hebben we specifieke aandacht besteed aan:

- Het gerealiseerde positieve resultaat 2022 van €35,3 miljoen (voor mutaties reserves) ten opzichte van de verwachting bij de Finrap van €22,7 miljoen.
- De realisatie en waardering van het Kazernekwartier dat de volgende fase in is gegaan met het voorleggen van het concept bestemmingsplan.
- Venlo heeft in 2022 opvang voor Oekraïners gerealiseerd. Hiervoor heeft Venlo snel moeten schakelen voor het realiseren van locaties en procedures voor opvang.
- De risico's en waardering rondom de Greenpoort deelnemingen zijn gewijzigd in 2022. CV Campus Vastgoed Greenport Venlo kent een afwaardering van een €0,5 miljoen. Hoewel B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo een verlies kent

(€3 miljoen o.b.v. Q4 rapportage 22), wordt dit gecompenseerd door de winst van B.V. Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo (€12 miljoen o.b.v. Q4 rapportage 22) waardoor de Participatie BV geconsolideerd een positief resultaat toont.

Wij hebben de inhoud van dit verslag bij de vergadering van de auditcommissie van 10 mei 2023 besproken. Heeft u nog vragen, neem dan gerust contact met ons op.

Wij bedanken u en uw medewerkers voor de medewerking tijdens onze controle.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. T.A.G. van Boxel RA
senior director

A.C.M. Kros RA
director

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., N.V., Boschdijktunnel 10, 5611 AG Eindhoven, Postbus 6365, 5600 HJ Eindhoven,
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop) voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen**
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze kernboodschappen

In dit hoofdstuk hebben we onze kernboodschappen samengevat.

01

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze kernboodschappen in één oogopslag

Onze conclusies

Wij hebben [onze controle](#) van de jaarrekening van de gemeente Venlo afgerond en verstrekken hierover een goedkeurende controlesverklaring op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid. Daarnaast geldt dat we geen indicaties van fraude en/of niet-naleving van wet-en regelgeving hebben geconstateerd.

Vooruitblik en samenwerking

- De [rechtmatigheidsverantwoording](#) is effectief vanaf 2023. Gemeente Venlo heeft in de jaarrekening 2022 voor het tweede jaar een proef verantwoording opgenomen en is daarmee klaar voor de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording.
- We hebben een constructieve [samenwerking](#) ervaren tijdens het controleproces. We hebben bij de controle van 2022 een versnelling in de doorlooptijd gerealiseerd. Waarbij we zien dat enkele specifieke zaken als de niet uit de balans blijkende verplichtingen en sociaal domein nog zorgen voor een langere doorlooptijd dan de ambitie.

Ontwikkelingen 2022

- [Ruimtelijk domein](#): Met het voorleggen van het concept bestemmingsplan gaat het project Kazernekwartier naar de volgende fase. De actualisatie van het project laat een afname van het verwachte negatieve resultaat zien van €5,1 miljoen verlies naar €600.000 verlies.
- [Sociaal domein](#): de uitvoering van het onderdeel beschermd wonen (€50 miljoen) is overgegaan naar de MGR, het totaal sluit aan met de concept verantwoording van de MGR. Voor de overige zorgstromen heeft Venlo in een combinatie van interne controles en de productieverantwoordingen de prestatielevering vastgesteld. Hier komen voor €987.603 onzekerheden uit naar voren.
- [Speerpunten](#): Ten aanzien van de risico's en waardering van Greenport is de tijdelijke voorziening waardevermindering verhoogd met €110.000 voor de deelneming in de CV Campus Vastgoed Greenport Venlo tot een totaal van ad €627.215. We hebben geen indicatoren van een duurzame waardevermindering geconstateerd. Wel merken we op dat de constructie een hoge financiële gevoeligheid kent.

Bevindingen

- We hebben één [getrouwheidsfout](#) geconstateerd. De daarnaast geconstateerde onzekerheden betreffen de pgb-uitgaven van €2,3 miljoen (2021: €3,8 miljoen) en prestatielevering zorg in natura van €987.603.
- In de controle van de [Europese aanbestedingen](#) hebben wij voor €0,4 miljoen aan [fouten](#) en voor €0,8 miljoen aan [onzekerheden](#) geconstateerd (2021 respectievelijk €1,5 miljoen en €0,4 miljoen).
- Er is sprake van een geëxtrapoleerde [rechtmatigheidsfout](#) van € 478.000 in het kader van de [Participatiewet](#) welke ook effect heeft op de SiSa verantwoording van G2.
- Er is geen sprake bevindingen inzake [begrotingsonrechtmatigheid](#) of [WNT](#).

Observaties jaarverslag

- De jaarrekening en het jaarverslag zijn met elkaar verenigbaar.
- De [kwaliteit van het jaarverslag](#) is voldoende, de informatiewaarde kan worden verbeterd door de effecten van de indicatoren van meetbaar Venlo te duiden in relatie tot de financiële resultaten in het jaarverslag.
- De nieuwe [paragraaf](#) inzake wet open overheid is opgenomen in het jaarverslag. De paragraaf geeft voldoende inzicht in de uitvoering van de beleidsvoornemens gericht op de WOO.

Financiële positie en jaarrekening

- Het exploitatieresultaat over 2022 is €35,8 miljoen positief (vóór mutaties reserves). De Finrap 2022 toont een prognose van €22,7 miljoen en de begroting na wijzigingen een positief resultaat van €9,9 miljoen.
- In de meerjarenbegroting 2023-2026 wordt t/m 2026 €0,9 miljoen onttrokken aan de reserves. Door het hogere positieve exploitatieresultaat in 2022 wordt de startpositie van de reserves in de meerjarenbegroting positief bijgesteld.
- De solvabiliteitsratio neemt toe naar 34% (2021 31%).
- De [schattingen](#) van het college zijn onderbouwd en evenwichtig.
- Gemeente Venlo heeft de recente uitspraken van de Commissie BBV inzake de voorziening verlofsparen (voorziening €1,2 miljoen) en bijdragen aan de activa in eigendom van derden (afwaardering €2,4 miljoen) opgevolgd.
- Het aantal [SiSa-regelingen](#) is met 7 regelingen net als vorig jaar flink toegenomen tot 40. Dit verhoogt de administratieve lasten en controlekosten. Tevens is sprake van een heraanlevering van SiSa H8 2021 en SiSa C32 2021. We hebben één [bevinding](#) geconstateerd in de SiSa-bijlage.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies**
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze conclusies

In dit hoofdstuk wordt uitleg gegeven over ons oordeel bij de jaarrekening. Hierin lichten we de geconstateerde fouten en onzekerheden voor de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid toe.

02

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- **Onze conclusies**
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze conclusies

Ons oordeel bij uw jaarstukken 2022 is goedkeurend voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid

Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

Wij hebben onze accountantscontrole van de jaarrekening 2022 van gemeente Venlo nagenoeg afgerond. Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken op de aspecten getrouwheid en financiële rechtmatigheid, onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de raad.

Fouten en onzekerheden geconstateerd in relatie tot getrouwheid

We hebben zeven gecorrigeerde controleverschillen geconstateerd in relatie tot getrouwheid. De ongecorrigeerde fouten en onzekerheden inzake getrouwheid worden [hier](#) getoond.

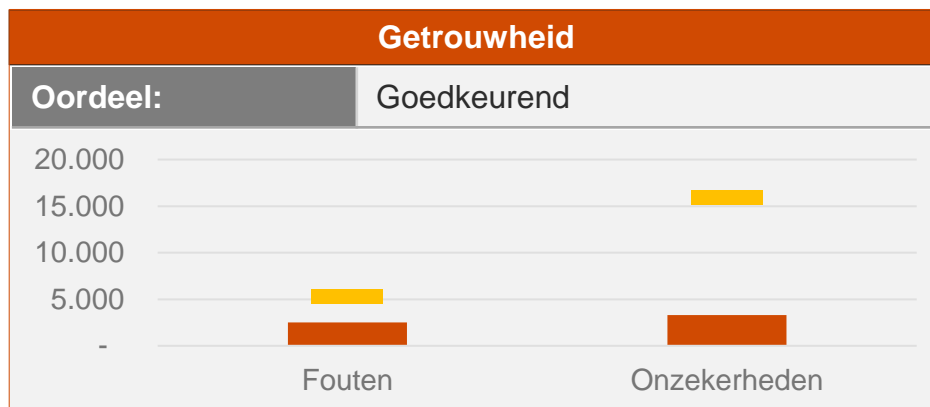
De totale rechtmatigheidsfout is €0,9 miljoen

Het totaal van de rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden komt neer op

respectievelijk €0,9 miljoen en €4 miljoen (2021: €1,5 miljoen en €5,8 miljoen). Afwijkingen van rechtmatigheidscriteria zijn veelal niet te corrigeren. Het detailoverzicht van fouten en onzekerheden inzake rechtmatigheid wordt [hier](#) getoond.

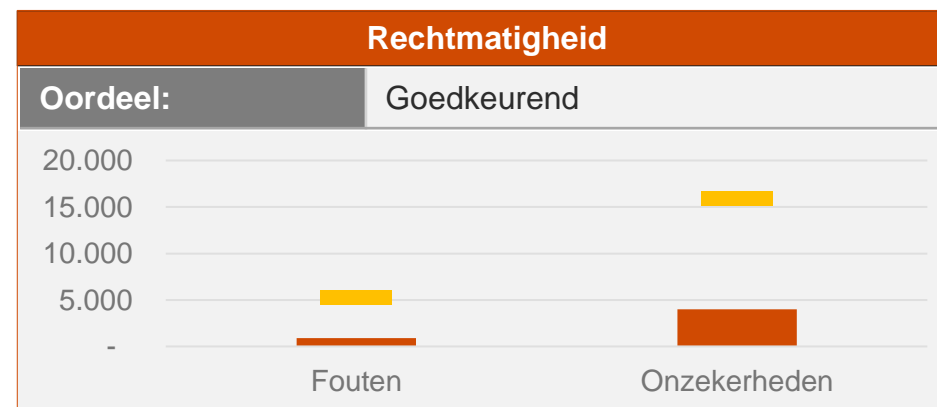
Overige informatie in uw jaarverslag is consistent met uw jaarrekening

Als accountants zijn wij ervoor verantwoordelijk dat wij in onze controleverklaring verslag uitbrengen over de overige informatie die in het jaarverslag is opgenomen. De overige informatie omvat uw jaarverslag, programmaverantwoording, de paragrafen en de bijlagen. Wij hebben geen materiële inconsistenties, materiële onjuistheden en/of omissies opgemerkt in de informatie die op grond van het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) moet worden verstrekt.

■ = absoluut bedrag fouten of onzekerheden x €1.000

■ = door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x €1.000

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- **Onze conclusies**
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overzicht van ongecorrigeerde fouten en onzekerheden inzake getrouwheid

De volgende geconstateerde afwijkingen betreffende de ongecorrigeerde fouten en onzekerheden in relatie tot getrouwheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van €265.000. Het college heeft geconcludeerd dat het kwalitatieve en kwantitatieve effect niet materieel is. Wij zijn het eens met deze beoordeling van het college.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten	Onzekerheden
1	Onzekerheid prestatielevering Zorg in Natura (Wmo en Jeugd)	Exploitatie -SODO ZIN		€987.603
2	Onzekerheid prestatielevering pgb's (Wmo en Jeugd)	Exploitatie -SODO PGB		€2.268.125
3	Debit posities in de overige overlopende passiva	Overlopende passiva	€2.512.927	
		Totaal	€2.512.927	€3.255.728

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- **Onze conclusies**
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overzicht van fouten en onzekerheden inzake rechtmatigheid

De volgende geconstateerde afwijkingen betreffende de geconstateerde fouten en onzekerheden in relatie tot rechtmatigheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van €265.000. Afwijkingen in relatie tot rechtmatigheid zijn niet te corrigeren. Het college heeft geconcludeerd dat het kwalitatieve en kwantitatieve effect niet materieel is. Wij zijn het eens met deze beoordeling van het college.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten	Onzekerheden
1	Niet voldoen aan EU-aanbestedingsregels		€404.807	€790.973
2	Geëxtrapoleerde rechtmatigheidsfout van €478.000 in het kader van de Participatiewet		€478.000	
3	Onzekerheid prestatielevring Zorg in Natura (Wmo en Jeugd)	Exploitatie -SODO ZIN		€987.603
4	Onzekerheid prestatielevring pgb's (Wmo en Jeugd)	Exploitatie -SODO PGB		€2.268.125
Totaal:			€882.807	€4.046.701

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies

Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

Speerpunten

Jaarverslag

Jaarrekening

Update interne beheersing

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Ontwikkelingen 2022

In dit hoofdstuk beschrijven we relevante ontwikkelingen voor het ruimtelijke domein, het sociaal domein en het domein bedrijfsvoering.

04

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

Speerpunten

Jaarverslag

Jaarrekening

Update interne beheersing

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Ruimtelijk domein

Verliesvoorziening grondexploitaties afgenomen door afsluiten project Venlo Centrum Zuid

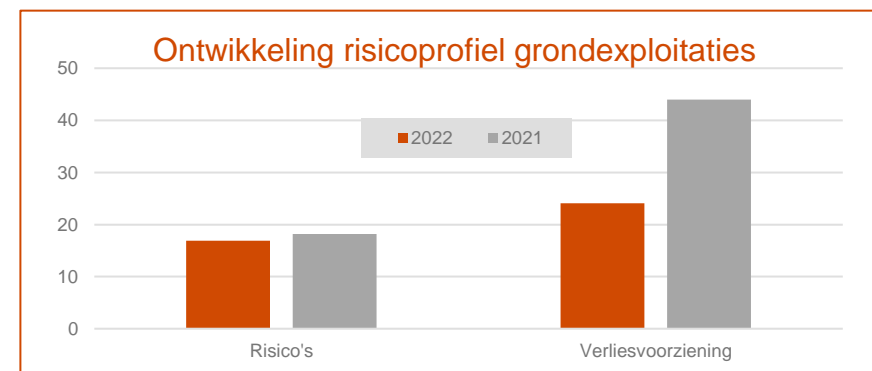
Het risicoprofiel van de grondexploitaties neemt, in verhouding tot het afgenomen volume ervan, toe

In 2022 zijn zes grondexploitatie projecten afgesloten, waarvan de belangrijkste het plan Venlo Centrum Zuid/Maaswaard betreft. Het uiteindelijke resultaat betreft €16,6 miljoen negatief, dat reeds was voorzien. Een andere belangrijke mutatie in de voorziening is het positief bijstellen van het verwachte verlies in het Kazernekwartier met €4,5 miljoen. Het totaal van de voorziening komt uit op €24,5 miljoen (2021 €44 miljoen).

De risico's van grondzaken zoals opgenomen in de paragraaf grondbeleid zijn ingeschat op €16,9 miljoen (2021 €18,2 miljoen, dat was inclusief de in 2022 afgesloten projecten). Qua verdeling heeft 79% van de risico's betrekking op het Kazernekwartier, 14% op Q4 en 7% op de overige exploitaties. We adviseren om klimaatrisico's een specifiek onderdeel te laten zijn van de risico-inschatting.

Tussentijdse winstneming 2022 verwerkt conform BBV-uitgangspunten

Het BBV schrijft voor dat in sommige situaties, eerder dan bij het afsluiten van grondexploitaties, tussentijds winst genomen moet worden op basis van de Percentage-Of-Completionmethode. Bij de projecten Meelderbroek en Schandeloseweg is voor €600.000 tussentijdse winst behaald.

Figuur 1 Risicoprofiel grondexploitaties

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

Speerpunten

Jaarverslag

Jaarrekening

Update interne beheersing

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Ruimtelijk domein

Concept bestemmingsplan Kazernekwartier ligt voor aan de raad

Kazernekwartier concept bestemmingsplan ligt voor aan de raad

In 2022 zijn voor het Kazernekwartier de afspraken met de ontwikkelpartners afgestemd en bekrachtigd. Hiermee is de uitgifte overeenkomst per november 2022 vastgesteld. Het bestemmingsplan ligt ter zienswijze voor. Het is de verwachting dat het bestemmingsplan medio 2023 kan worden vastgesteld door de raad.

In juni 2022 is het nieuwe financiële raamwerk voor het Kazernekwartier behandeld in de raad. Voor het Kazernekwartier is een splitsing gemaakt tussen de uitgeefbare gronden welke zijn opgenomen in de grondexploitaties van de gemeente Venlo en de ontwikkeling van de openbare ruimte waarvoor investeringskredieten zijn opgenomen. Deze splitsing is eveneens toegelicht in het financiële raamwerk.

De nieuwe doorrekening heeft gezorgd tot een bijstelling van €5,1 miljoen verlies geraamd in 2021 naar €600.000 verlies in 2022 voor het Kazernekwartier. Wij zien met name een stijging in de verwachte opbrengsten voor de grondverkoop met betrekking tot het Kazernekwartier (raming 2021 €27 miljoen en voor 2022 €39 miljoen). Dit ziet met name toe op een omzetting van bedrijventerreinen naar woningbouw.

Het Kazernekwartier heeft een grondexploitatieproject en een investeringsproject. De verantwoording van baten en lasten op het juiste onderdeel is hierbij een belangrijk aandachtspunt. De subsidiebijdrage van de provincie is juist verantwoord in het investeringskrediet (dus buiten de grondexploitatie) van de jaarrekening 2022.

Voortgang Vierpaardjes uitgewerkt in projectrapportage

Voor de ontwikkeling van het project Vierpaardjes is een krediet beschikbaar gesteld van €48 miljoen (2021: €45 miljoen, bij de begroting 2022 is dit verhoogd met €3 miljoen), dat bestaat uit een bijdrage van de provincie van €16 miljoen, het Rijk van €17,5 miljoen en een bijdrage door de gemeente zelf van €20,5 miljoen. In 2022 is voor €2,4 miljoen aan kosten gemaakt (tot en met 2021 was er €8 miljoen gerealiseerd). De prognose van de realisatie in 2022 was €7 miljoen. De lagere realisatie is te verklaren door uitstel van procedures en het verkrijgen van gronden door de gemeente. Daarbij is in 2023 voor €5 miljoen aan risico's geëffectueerd door de aankoop van gronden; deze waren opgenomen in de risico-inschatting.

De risicoreservering van de gemeente Venlo conform de begroting 2023 betreft €9 miljoen en in de jaarrekening 2022 is een bedrag van €11 miljoen opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen. De toename is te verklaren door de inschatting van hogere kosten door prijstijgingen en indexaties.

Gemeente Venlo zal de risico's en de voortgang ten aanzien van het project in kaart brengen in de voortgangsrapportage. Maar deze is voor 2022 nog niet beschikbaar (verwacht medio mei 2023). We adviseren wel om bij deze uitwerking de ingeschatte risico's ten aanzien van het project te koppelen aan de opgenomen gekwantificeerde risico's.

Het doel is om in de zomer 2023 over te gaan naar de realisatiefase. Het blijft belangrijk om bij wijzigingen of uitstel vast te stellen dat aan de subsidievoorwaarden wordt voldaan.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

Speerpunten

Jaarverslag

Jaarrekening

Update interne beheersing

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Ruimtelijk domein

De parameters voor de waardering van de grondexploitaties zijn evenwichtig ingeschat

Wij hebben de parameters gebruikt voor de inschatting van de grondexploitaties beoordeeld

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin een schatting is opgenomen van de te maken kosten en opbrengsten. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de gehanteerde uitgangspunten en parameters beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de parameters zijn geactualiseerd als gevolg van de hoge inflatie die in de loop van 2022 is ontstaan. De [parameters voor de grondexploitaties](#) zijn bepaald op basis van de ontwikkelingen in de wereldmarkt, Oekraïne en de energiemarkt. Hierbij heeft gemeente Venlo getoetst aan externe partijen als de CPI en Metafoor. De gehanteerde parameters zijn doorgerekend in de bepaling van de inschatting van de grondexploitaties. Eveneens is rekening gehouden met een indexering per 1 januari 2022 van 8% voor de algehele kosten en 5% van de plankosten.

Het Didam arrest heeft impact; Venlo heeft hierop geacteerd

In zijn uitspraak in de zaak 'Didam' bepaalde de Hoge Raad vorig jaar dat overheden bij de verkoop van grond gelegenheid moeten bieden aan mogelijke gegadigden om mee te dingen. In gebiedsontwikkelingen moeten o.a. gemeenten sinds eind november 2021 rekening houden met het arrest-Didam. De gemeente Venlo heeft in 2022 de "Beleidsregel mededinging bij uitgifte van onroerende zaken" gepubliceerd. De voornemens van uitgifte worden bekend gemaakt via www.venloverkoopt.nl.

Nieuwe voorwaarden warme gronden

De commissie BBV heeft besloten de voorwaarden waaronder sprake is van warme gronden aan te passen per 2022 in het kader van de Omgevingswet die resulteren in meer flexibiliteit in de waardering voor de gemeente Venlo. De aanpassing leidt tot het volgende:

1. De gebiedsontwikkeling hoeft niet langer uitsluitend betrekking te hebben op woningbouw;
2. De voorwaarde dat er betrokkenheid is bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid vervalt;
3. De (toekomstige) bestemming(en)/functies (ontwikkeling) betreffende het plangebied dien(en)t goed onderbouwd te worden.

Bij gemeente Venlo hebben wij vastgesteld dat er nog niet actief is ingespeeld bij het verwerven van nieuwe gronden. Per jaareinde 2022 heeft de gemeente Venlo een bedrag van €1,2 miljoen aan warme gronden in het bezit, die reeds waren verworven.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

Speerpunten

 Jaarverslag

 Jaarrekening

 Update interne beheersing

 Vooruitblik

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Ruimtelijk domein

De parameters voor de grondexploitaties zijn evenwichtig ingeschat

Parameter	Waarde		Beoordeling 2022	Toelichting
	2022	2021		
De gehanteerde rekenrente	2,47%	2,7%	●	De berekeningssystematiek wordt voorgeschreven door BBV-regelgeving. Er heeft een nacalculatie plaatsgevonden en op basis hiervan is het percentage definitief toegerekend.
De kostenstijging	2023: 5% 2024 en 2025: 2,4% 2026 – verder: 2%	2%	●	De gehanteerde percentages hebben wij getoetst aan externe bronnen. De gehanteerde 5% van 2023 valt binnen de verwachte bandbreedte. De gehanteerde percentages voor 2024 en 2025 liggen aan de lage kant en hiermee heeft gemeente Venlo een deels optimistische inschatting voor 2024 en 2025.
De opbrengstenstijging	(maximaal) 2%	(maximaal) 2%	●	Er wordt een opbrengstenstijging van maximaal 2% per jaar gehanteerd afhankelijk van de locatie en functie. Per project is gekeken naar de verwachting. Een prijsstijging van 2% beoordelen wij als optimistisch op projectniveau. Op totaalniveau geconcludeerd dat deze evenwichtig is.
Disconteringsvoet	2%	2%	●	Vast gegeven conform de BBV-regeling en wordt overeenkomstig gehanteerd.

● Controleverschil

● Optimistisch

● Evenwichtig

● Voorzichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

Speerpunten

 Jaarverslag Jaarrekening Update interne beheersing Vooruitblik Onze samenwerking Bijlagen

Sociaal domein

Financiële verantwoording Sociaal Domein

Lasten sociaal domein 2022 lager dan begroot

In de realisatie van de lasten 2022 ten opzichte van de begroting zijn lagere lasten zichtbaar. Deze komen met name naar voren in de Wmo zorg in natura. Dit is te verklaren doordat in de begroting rekening werd gehouden met een stijging van het aantal indicaties, welke zich in 2022 beperkt hebben voorgedaan. Tevens was de aanbesteding voor Wmo/Jeugd/BW/MO bij het opstellen van de begroting nog niet afgerond en waren de definitieve financiële afspraken nog niet duidelijk. Door personeelstekort bij zorgaanbieders waren deze niet in staat om alle zorg (volledig) te leveren en was er minder ruimte om extra transformatieopdrachten op te pakken.

Samenwerking MGR voor beschermd wonen ingericht

Per 1 januari 2022 heeft de gemeente Venlo een deel van de verantwoordelijkheden omtrent sociaal domein overgedragen aan de MGR. Voor de zorgstroom beschermd wonen is het contractbeheer, toegang tot zorg en facturatie uitgevoerd door de MGR inclusief financiële verantwoording.

Op basis van de financiële verantwoording van de MGR zijn de rechtmatigheid en de getrouwheid van de lasten beschermd wonen van €48,4 miljoen voldoende afgedekt.

Sociaal Domein	Realisatie 2022 (x €1.000)	Begroting 2022 (x €1.000)	Realisatie 2021 (x €1.000)	Realisatie 2020 (x €1.000)
Jeugdzorg ZIN	32.170	31.832	29.013	32.841
Jeugdzorg pgb	733	1.100	883	1.012
Wmo ZIN	79.804	85.441	70.106	67.454
Wmo pgb	1.393	1.900	2.868	4.984
MOVO	6.245	6.666	0	0
Totaal	120.345	126.939	102.870	106.291

Tabel 1 Sociaal Domein

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

Speerpunten

 Jaarverslag Jaarrekening Update interne beheersing Vooruitblik Onze samenwerking Bijlagen

Sociaal domein

Prestatielevering pgb's niet vastgesteld

Ook in 2022 blijken er onzekerheden rondom de prestatielevering Zorg in Natura

De gemeente Venlo heeft in 2022 met een set aan interne beheersingsmaatregelen de prestatielevering van zorg in natura zelfstandig vastgesteld in combinatie met het beoordelen van de productieverklaringen van de zorgaanbieders voor de zorgstromen die de gemeente Venlo zelf uitvoert.

De interne beheersingsmaatregelen zijn gedurende 2022 meer in lijn gebracht met de SDO-notitie van de NBA. Hierbij zijn verbeteringen doorgevoerd zoals bijvoorbeeld standaardagenda's en templates voor de vastlegging van gesprekken met de zorginstellingen. Het effect hiervan is zichtbaar maar heeft niet kunnen voorkomen dat voor enkele zorgaanbieders de prestatielevering niet op basis van interne processen kon worden aangetoond. Op basis van de productieverantwoordingen is alsnog voldoende controle-informatie verkregen om te onderbouwen dat de prestaties ook daadwerkelijk zijn geleverd.

Prestatielevering pgb niet vastgesteld

Voor alle cliënten die een pgb ontvangen, worden door de gemeente beschikkingen verstrekt aan de cliënt. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) verzorgt het administratieproces en legt daarvoor verantwoording af, maar controleert niet of de prestatie is geleverd voor gedeclareerde zorgkosten. De gemeente Venlo heeft op dit aspect geen aanvullende werkzaamheden verricht en daarmee blijft de onzekerheid over de pgb-lasten bestaan.

Opvolging Tozo IB-signalen

De gemeente Venlo heeft integrale opvolging van de IB-signalen in het primaire

proces ingericht. Hieruit is zichtbaar dat de IB-signalen zijn opgevolgd op basis van uitgezette acties of ingerichte werkprocessen. Op basis van de review van de verbijzonderde interne controle blijkt dat er nog enkele onzekerheden bestaan en in 2023 vervolgacties nodig zijn om deze onzekerheden op te volgen.

Getrouwheid	2022 (bedrag x €1.000)	
	Cliënten	Bedrag
Onzeker	11	€57.839
Onrechtmatig	15	€68.516
Totaal	26	€126.355

Tabel 2 Tozo onzekerheden en onrechtmatigheden

Getrouwheid	2022 (x €1.000)		2021 (x €1.000)	
	Fout	Onzeker	Fout	Onzeker
Jeugdzorg en WMO ZIN		€988		€1.630
Jeugdzorg en WMO PGB		€2.268		€3.751
Totaal		€3.256		€5.381

Tabel 3 Overzicht van fouten en onzekerheden sociaal domein

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Overige ontwikkelingen

Speerpunten

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overige ontwikkelingen

Toelichting van specifieke dossiers in de jaarrekening

Afschrijvingsduur van een bijdrage aan activa in eigendom van derden

Gemeenten en provincies dragen bij aan enkele investeringen die worden gemaakt vanuit het Rijk of andere lokale overheden. Artikel 64 lid 6 van het BBV stelt dat voor deze bijdragen aan de activa in eigendom van derden de afschrijvingsduur die door de gemeente wordt gehanteerd maximaal gelijk is aan de afschrijvingsduur van de derde partij (bijvoorbeeld het Rijk). Indien er een bijdrage wordt gedaan aan het Rijk, waar over het algemeen niet wordt afgeschreven, kan deze bijdrage niet meer worden geactiveerd op de balans en dient de bijdrage te worden verantwoord als last. Bij gemeente Venlo bestaan bijdragen gedaan aan activa in eigendom voor een bedrag van €21,6 miljoen. Wij hebben vastgesteld dat de uitspraak van de commissie BBV is opgevolgd; dit heeft geleid tot een afboeking van €2,8 miljoen. Aandachtspunt voor de toekomstige bijdragen zijn het rekening houden met de eigendomssituatie (wie heeft wat in bezit?). Wij adviseren in de nieuwe financiële verordening rekening te houden met de verwerkingwijze conform de BBV-regels.

Voorziening verlofsparen opgenomen voor €1,2 miljoen

Conform het BBV moet voor arbeidskostengelateerde verplichtingen van niet gelijke omvang een voorziening worden gevormd. In 2022 is op basis van de cao een nieuwe regeling spaarverlof (of verlofsparen) geïntroduceerd. Aangezien niet sprake is van een gelijkmatige omvang per jaar is hiervoor per 31 december 2022 een voorziening getroffen van €1,2 miljoen. Wij kunnen instemmen met de gehanteerde uitgangspunten.

Verwerking Regiodeal en Investeringsagenda regio Noord Limburg in de jaarrekening 2022

Op basis van de bestuursovereenkomst, de Regiodeal Noord-Limburg, het bestuursconvenant, de uitvoeringsovereenkomst, de investeringsagenda en het samenwerkingsconvenant speelt de gemeente Venlo in de uitvoering een belangrijke rol als kasbeheerder en penvoerder. Evenals in 2021 zijn de bijbehorende posities verwerkt in de jaarrekening van de gemeente Venlo. In het tweede kwartaal 2023 zal de gemeente Venlo specifiek verantwoording afleggen aan de provincie Limburg op basis van een afgestemd controleprotocol.

Opvang Oekraïners in spoed situatie beheerst

Binnen de controle hebben wij eveneens aandacht besteed aan het onderwerp opvang Oekraïners en het verstrekken van leefgelden. Wij stellen vast dat de gemeente vanuit een spoed-situatie de processen heeft ingericht en oog heeft gehouden voor beheersmaatregelen. Tevens zien wij dat gemeente Venlo geen leefgelden in contanten heeft uitgegeven maar enkel door prepaidkaarten of directe overboekingen naar bankrekeningnummers.

Energietoeslag

Sinds 2022 hebben de inwoners van gemeente Venlo de mogelijkheid om energietoeslag aan te vragen. Het proces volgt in de basis dezelfde structuur als de reguliere uitkeringsstromen. Tijdens de controle van de energietoeslag hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein
- Overige ontwikkelingen

Speerpunten

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Speerpunten

Interne beheersing en risico's waardering Greenport

Interne beheersing van Venlo op verbonden partij Greenport

Twee keer per jaar vindt een aandeelhoudersvergadering plaats. In juni voor de jaarrekening en in december voor de begroting. De stukken vanuit de AVA worden voorzien van een ambtelijk advies en in B&W behandeld. De wethouder gaat vervolgens met een mandaat van het college naar de AVA welke de raad informeert. Los van dit formele deel vinden verscheidene ambtelijke overleggen plaats.

Kapitaalverstrekkingen Greenport

De totale kapitaalverstrekking van de gemeente Venlo aan Greenport betreft:

	2022	2021
• CV Campus Vastgoed Greenport Venlo:	€ 2.556.960	€ 2.556.960
• <u>BV Deelnemingen Greenport Venlo:</u>	<u>€14.788.048</u>	<u>€20.929.721</u>
Totaal	€17.345.008	€23.486.681

De CV Campus Vastgoed bestaat hoofdzakelijk uit de vastgoedbelegging inzake de innovatietoren. De gemeente Venlo heeft een 24% belang, de provincie Limburg heeft het belang van 76%.

De CV Campus vastgoed laat negatieve resultaten zien en op basis van het zichtbare eigen vermogen in de deelneming en het aandeel van gemeente Venlo is de voorziening inzake duurzame waardevermindering verhoogd van €516.000 naar €627.215 ultimo 2022. Op dit moment wordt een mogelijke consolidatieplicht tussen de CV en de BV Campus Vastgoed Greenport Venlo onderzocht door de accountant. Dit zou kunnen leiden tot een vrijval van bovenstaande voorziening.

De participatie BV Deelnemingen Greenport beheert de deelnemingen BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo en de BV Campus Vastgoed. Doordat in de BV Deelnemingen sprake was van overliquiditeit is €7.320.000 (deel Venlo 27,7% van totaal €26 miljoen) teruggestort aan de gemeente Venlo, dit tevens in overleg met de aandeelhouders. Op basis van de gezamenlijke analyse van de resultaten is geen duurzame waardevermindering van toepassing in 2022.

De BV Campus Vastgoed Greenport Venlo exploiteert op basis van een leaseconstructie de Innovatoren en is op basis hiervan verantwoordelijk voor het meerjarenonderhoudsplan. Opgemerkt dient te worden dat de waardering van het pand Innovatietoren effect heeft op de bepaling van het resultaat en eigen vermogen van de CV Campus Vastgoed, maar dat de exploitatieresultaten ten behoeve van het onderhoud gefinancierd dienen te worden uit de BV Campus Vastgoed. In de governancestructuur en beheersing van de risico's is het belangrijk om bewust te zijn van deze onderlinge samenhang.

Venlo heeft ten aanzien van bovenstaande ook toelichtingen opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheer en de paragraaf samenwerkingspartners in het jaarverslag van Venlo.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
  - Ruimtelijk domein
  - Sociaal domein
  - Overige ontwikkelingen

Speerpunten

- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Speerpunten

Interne beheersing en risico's waardering Greenport

Lening verstrekt aan BV ontwikkelbedrijf Greenport Venlo

In totaal betreffen de uitgezette leningen aan de BV Campus vastgoed €4,4 miljoen inzake het gebouw Brighthouse en €1,1 miljoen inzake het vastgoedobject Raad van Arbeid. In totaal betreffen de uitgezette leningen aan het BV Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo €19,3 miljoen. Gezien de omvang van uitgezette gelden, adviseren wij de risico's te blijven actualiseren en te overwegen of de governance structuur passend blijft, zodat de aansturing en besluitvormingsprocessen aansluiten bij de ontwikkeling van de risico's.

De toekomstige kasstromen zijn voldoende om aan de voorwaarden van de leningen te voldoen is de conclusie van de gemeente Venlo per 31 december 2022. Hiermee is geen aanleiding voor een afwaardering van deze leningen. Wij stemmen in met deze zienswijze.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022

Jaarverslag

Financiële positie

Observaties jaarverslag

Jaarrekening

Update interne beheersing

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Jaarverslag

In dit hoofdstuk beschrijven we wat ons is opgevallen in relatie tot de informatiewaarde van het jaarverslag. Daarnaast beschrijven we onze visie op de financiële positie.

05

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Financiële positie**
- Observaties jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie

De kerngetallen laten een stabiel beeld zien voor 2022

Wij hebben uw financiële positie aan de hand van zes kengetallen onder elkaar gezet. Hierbij hebben wij tevens de begroting 2022 en 2023 meegenomen. Refereer naar de tabel rechts. Het exploitatieresultaat over 2022 is €35,8 miljoen positief (vóór mutaties reserves) waarbij in de Finrap werd uitgegaan van een prognose van €22,7 miljoen en in de begroting na wijzigingen een positief resultaat van €9,9 miljoen werd verwacht. In de meerjarenbegroting 2023-2026 wordt t/m 2026 €0,9 miljoen onttrokken aan de reserves. Door het positieve exploitatieresultaat in 2022 wordt de startpositie van de reserves in de meerjarenbegroting positief bijgesteld.

De streefwaarde voor de solvabiliteit door de gemeenteraad is vastgesteld op minimaal 25-30%. De solvabiliteit van de gemeente Venlo in 2022 is 34% en laat een toename zien ten opzichte van 2021 met name door de realisatie van het resultaat voor mutaties reserves.

Om een financiële doorkijk te kunnen maken en voor het afwegingskader van de meerjarenbegroting na 2026 heeft de gemeente een omgevingsanalyse opgesteld samen met een reflectie op de financiële situatie na 2026. Dit om de huidige financiële resultaten in perspectief te kunnen plaatsen van de incidentele gelden tot en met 2025, de wijzigende systematiek van de algemene uitkering, aanpak van opgaven/crissen en de beoogde groei van de stad.

Wij vinden dit een goede ontwikkeling om de gemeenteraad inzicht te geven in de kansen, bedreigingen en keuzes voor de meerjarenbegroting.

Kengetallen	Gemeente Venlo		Begroting	
	2022	2021	2023	2022
Weerbaarheid				
Solvabiliteit	34%	31%	31%	30%
Grondexploitaties	5%	4%	3%	4%
Structurele exploitatieruimte	11%	6,8%	2,5%	0,5%
Wendbaarheid				
Nettoschuldquote	26%	37%	48%	39%
Nettoschuldquote gecorrigeerd	20%	30%	41%	32%
Belastingcapaciteit	96%	103%	96,2%	96,2%

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag

Financiële positie

Observaties jaarverslag

Jaarrekening

Update interne beheersing

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Financiële positie

De geïnterpreteerde risico's zijn toegenomen; weerstandsratio blijft binnen de gestelde norm

Het eigen vermogen van Venlo is in 2022 gestegen van €157 miljoen naar €193 miljoen. Het resultaat na mutaties reserves van positief €20 miljoen is nog niet meegenomen in de bepaling van het weerstandsvermogen.

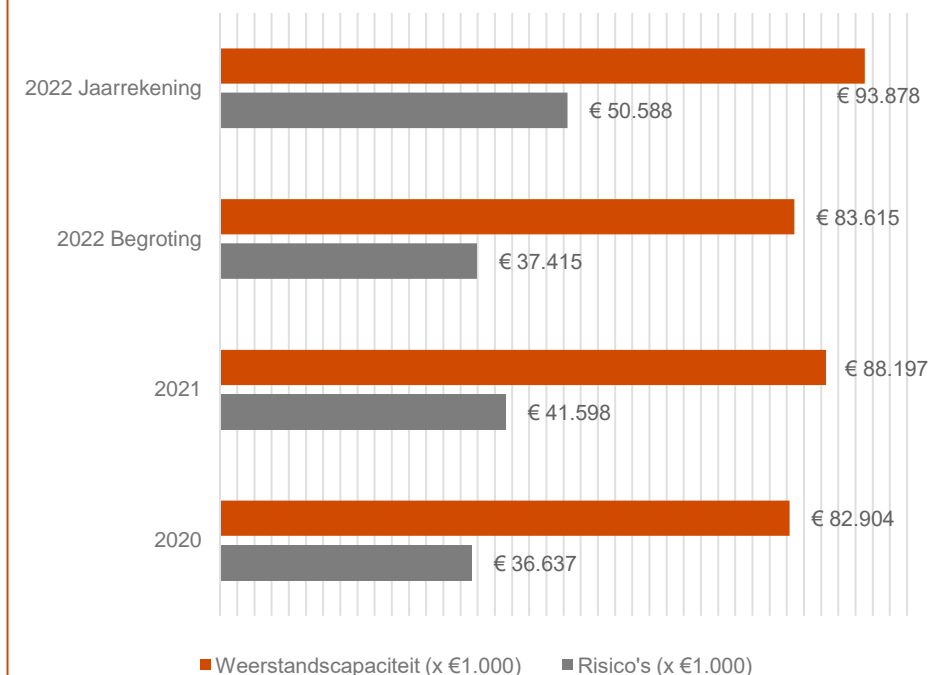
De ratio weerstandsvermogen eind 2022 van 1,86 laat een afname in de verhouding zien ten opzichte van 2021 (2,12). Dit uit zich met name in de omvang van de geïnterpreteerde risico's.

Op basis van afstemming met de raad is het uitgangspunt dat de weerstandsratio tussen 1,4 en 2,0 dient te liggen.

Hierbij merken we op dat als weerstandsvermogen de algemene reserve, de post onvoorzien en de algemene grondreserve worden meegewogen. De actualisatie van de risico's geeft een benodigd weerstandsvermogen weer van € 50,6 miljoen. Belangrijke risico's in 2022 op basis van geschatte kans x impact zijn:

- Risico inschattingen grondexploitaties €16,6 miljoen
- Ondertunneling Vierpaardjes €11 miljoen
- Prijsinflatie €8 miljoen

Ontwikkeling van het weerstandsvermogen

Figuur 2 Ontwikkeling weerstandsvermogen

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Financiële positie**
- Observaties jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie

Ook in 2022 laat resultaat voor mutatie reserves incidentele voordelen zien

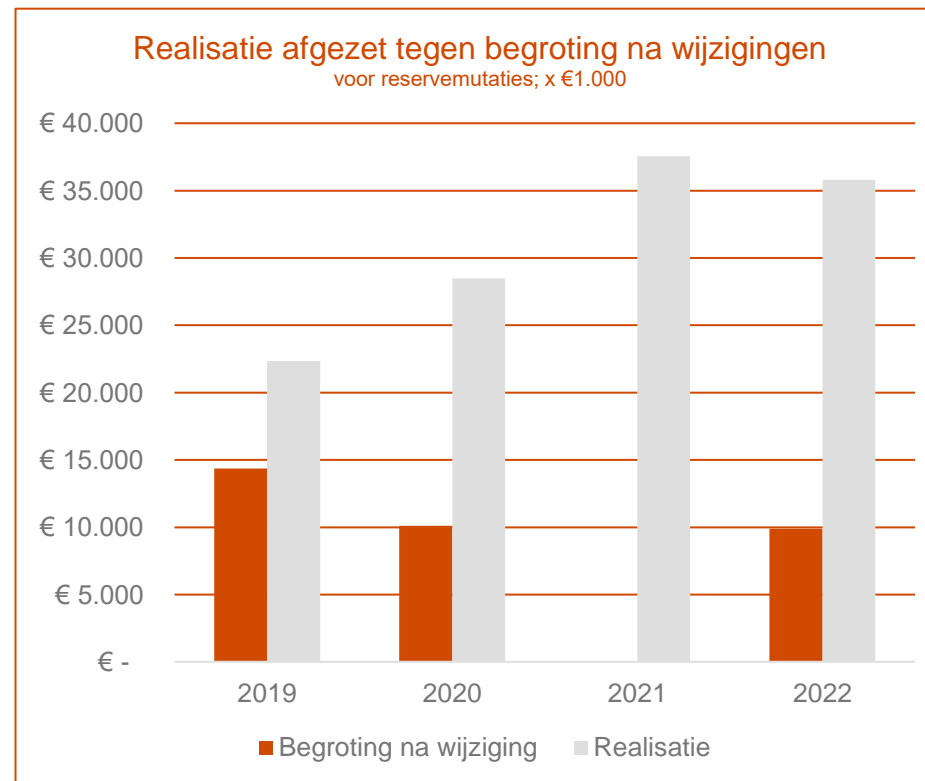
De grafiek hiernaast laat het verschil tussen het begrote en gerealiseerde saldo van baten en lasten zien van 2019 tot en met 2022 (het resultaat voor toevoegingen en onttrekkingen uit reserves). Hieruit blijkt de hogere realisatie van het resultaat ten opzichte van de begroting. In de begroting na wijzigingen werd een positief resultaat voor mutaties reserves verwacht van €9,9 miljoen, waar uiteindelijk een positief resultaat is behaald van €35,8 miljoen. Bij de actualisatie van de prognose in de Finrap werd een resultaat van €22,7 miljoen verwacht.

Incidentele voordelen zichtbaar in resultaat voor mutaties reserves

Het resultaat voor mutaties reserves 2022 van de gemeente Venlo is €35,8 miljoen positief. De belangrijkste verschillen ten opzichte van de begroting na wijziging met een resultaat van €9,9 miljoen positief worden toegelicht in de verschillenanalyse van de jaarrekening. De hoofdlijn betreft:

- In het programma Gezond en actief Venlo €14,9 miljoen voordeel door voordeel op de energietoeslag, lagere bestedingen uit Venlofondsen, lagere lasten Wmo en Beschermd wonen.
- Op de algemene middelen is een voordeel van €5,1 miljoen zichtbaar. Dit is te verklaren door de hogere uitkering uit het gemeentefonds.

Hiermee kent het resultaat grotendeels een incidenteel karakter (ook door late toekenningen van het Rijk) en blijft de toekomstige financiële positie onzeker, terwijl gezien het hogere resultaat het uitgangspunt voor de begroting 2023 positiever is geworden.

Figuur 3 Voorspellend vermogen

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Financiële positie
- Observaties jaarverslag**
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Observaties jaarverslag

De kwaliteit van uw jaarverslag is voldoende

Jaarrekening en jaarverslag zijn verenigbaar, daarnaast voldoet het jaarverslag aan de vereisten van het BBV

Wij hebben vastgesteld, op grond van de verkregen informatie in onze controle, dat de jaarrekening en het jaarverslag verenigbaar zijn. In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag, waaronder de nieuwe paragraaf 'Wet open overheid'. De paragraaf 'Wet open overheid' is nieuw per 2022, gemeente Venlo heeft deze opgenomen in het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan het BBV.

De kwaliteit van uw paragrafen zijn voldoende

Wij hebben vastgesteld dat alle verplichte informatie in de paragrafen is opgenomen. Daarnaast hebben wij de informatiewaarde van de paragrafen beoordeeld. Deze geven veel informatie over de realisatie ten opzichte van de uitgangspunten van het beleid. De paragraaf Samenwerkingspartners is niet op alle onderdelen volledig doordat cijfers van verbonden partijen ontbreken. Dit is gezien de timing van de jaarrekening ook niet mogelijk omdat nog niet van alle samenwerkingspartners de cijfers zijn verstrekt. Gemeente Venlo verwijst in zijn jaarrekening naar het dashboard van samenwerkingspartners dat gedurende het jaar geüpdatet wordt. Het is niet mogelijk om de niet uit de balans blijvende verplichtingen op te stellen vanuit de contractadministratie omdat deze niet volledig is. Derhalve heeft gemeente Venlo dit jaar een inschatting gemaakt op basis van de uitgaven aan crediteuren inclusief de koppeling naar onderliggende contracten om de volledigheid te waarborgen.

Uw paragraaf bedrijfsvoering geeft voldoende inzicht in het fraudepreventieprogramma van gemeente Venlo

In onze controleverklaring hebben wij gerapporteerd over de risico-inschatting, onze verrichte werkzaamheden en materiële bevindingen ten aanzien van

fraude. Daarbij hebben we ook aandacht besteed aan de toelichtingen die de gemeente Venlo heeft opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. De toelichting geeft voldoende inzicht in het fraudepreventieprogramma.

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft voldoende inzicht in het vermogen voor het financieel opvangen van risico's uit de bedrijfsvoering

Naast het onderwerp fraude hebben wij in onze controleverklaring ook gerapporteerd over de financiële positie van gemeente Venlo. Wij hebben vastgesteld dat Venlo alle relevante informatie heeft opgenomen in paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, daarnaast zijn alle relevante ontwikkelingen uit de sector en de impact daarvan op de gemeente Venlo opgenomen in de toelichting. Wij vinden dat de gemeente Venlo in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een goede reflectie heeft gegeven van het vermogen om de risico's vanuit de bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Informatiewaarde is voldoende

Ons oordeel is gebaseerd op de leesbaarheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses. Wij zijn van mening dat het jaarverslag de raad de gewenste informatie verschaft per beleidsterrein.

Wij missen daarin nog een duiding van wat de effecten zijn en wat bereikt is voor de 'staat Venlo' als geheel en geven ter overweging mee om de rapportage Meetbaar Venlo te integreren in het jaarverslag.

De koppeling naar de financiële effecten is opgenomen in het jaarrekeningdeel. Dit is BBV technisch toegestaan, maar biedt minder inzicht in het jaarverslag. Wij adviseren hierbij te komen tot een werkbare koppeling tussen de programmateksten over de realisatie van het beleid en de financiële analyse.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening**
- Rechtmatigheid
- Schattingen
- Fraude en wet- & regelgeving
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Jaarrekening

In dit hoofdstuk geven we een beschrijving voor de verrichte werkzaamheden met betrekking tot de verhoogde risico's, rechtmatigheid en schattingen. Ten slotte staan we stil bij fraude en het niet naleven van wet -en regelgeving.

06

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening

Rechtmatigheid

Schattingen

Fraude en wet- & regelgeving

Update interne beheersing

Vooruitblik

Onze samenwerking

Bijlagen

Rechtmatigheid

De onrechtmatige Europese aanbestedingen betreffen in 2022 €0,4 miljoen (2021: €1,5 miljoen)

De interne controle op het voldoen van de Europese aanbestedingen door gemeente Venlo is in 2022 in lijn met afgelopen jaren wederom positief ontwikkeld. Uit de controle komen diverse fouten naar voren die wij onderstaand toelichten.

De interne controle van de rechtmatigheid aanbestedingen is verbeterd

In het totaal hebben wij voor €404.807 (2021: €1.551.000) fouten geconstateerd waarbij niet is voldaan aan de EU-aanbestedingsregels. Hiervan werkt een groot deel door vanuit opdrachten die in eerdere jaren reeds als fout zijn aangemerkt.

Tevens hebben wij voor een bedrag van €790.973 (2021: €424.000) onzekerheden geconstateerd. Voor deze dossiers is achteraf niet meer vast te stellen of aan de EU-aanbestedingsregels is voldaan.

Daarnaast is voor verschillende dossiers geconstateerd dat het interne inkoopbeleid niet is nageleefd. Omdat het voldoen aan het interne inkoopbeleid geen onderdeel is van het normenkader, wegen deze fouten niet mee in de financiële rechtmatigheid.

Tot slot hebben wij voor een geëxtrapoleerd bedrag van €478.000 een rechtmatigheidsfout geconstateerd in het kader van de participatiewet. Deze zien toe op aspecten als onterecht toegepaste indexatie op alimentatie (BUIG), onterechte toegekende toeslagen (Bijzondere Bijstand) en het toepassen van een niet correct vastgestelde grondslag (IOAW).

Venlo werkt aan de kwaliteit van de dossiervorming. Het is nu belangrijk de beheersing van de rechtmatigheid van de inkoop controleerbaar te borgen in het primaire proces (de eerste lijn) in samenhang met de afdeling Inkoop.

Gemeente Venlo heeft met dwingende spoed aanbestedingen verricht inzake Oekraïne

Gemeente Venlo heeft gebruik gemaakt van de dwingende spoedregel, hiermee is er geen Europese aanbesteding gedaan voor de inkoop gerelateerd aan de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. De dwingende spoedregel kan worden gehanteerd tot en met maart 2023. Inkoop na deze periode zijn niet meer rechtmatig.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening

Rechtmatigheid

Schattingen

Fraude en wet- & regelgeving

 Update interne beheersing

 Vooruitblik

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Rechtmatigheid

Geen sprake van onrechtmatigheden die meetellen voor het oordeel in het kader van begrotingsrechtmatigheid

Een onderdeel van onze rechtmatigheidscontrole betreft de naleving van het budgetrecht van de raad. Is op programma of kredietniveau niet meer besteed dan waar u als raad toe besloten heeft. Op basis van het controleprotocol 2022 zijn de kaders voor de begrotingsafwijkingen door de raad vastgesteld.

Begrotingsoverschrijdingen (op programmaniveau) kunnen dus, in sommige gevallen, als onrechtmatig worden aangemerkt. Onderstaand hebben wij de overschrijdingen opgenomen en weergegeven of deze wel of niet meewegen in ons oordeel bij de jaarrekening.

De spelregels rondom begrotingsrechtmatigheid zijn vanaf 2022 veranderd. In het hoofdstuk 'Vooruitblik' geven we inzicht in de gerelateerde ontwikkelingen.

Programma	Lasten werkelijk x 1.000	Overschrijdingen t.o.v. begroting (na wijziging) x 1.000	Telt overschrijding mee voor het oordeel?	Toelichting
Programma 2 Leefbaar Venlo	€89.670	€1.041	Nee	Hogere kosten zien met name toe op de afboeking van bijdrage aan activa van derden.
Programma 4 Welvarend Venlo	€17.975	€2.201	Nee	De hogere lasten worden gecompenseerd door hogere baten. Deze hebben betrekking op startersinnovatie en de beschikbaarheid van middelen uit de Regiodeal en Regionale investeringsagenda. Tevens betreft het realisatie grondexploitaties waarbij tegenover de lasten ook de baten staan.
Programma 5 Centrumstad Venlo	€37.266	€641	Nee	De hogere lasten worden gecompenseerd door hogere baten op basis van een subsidiebeschikking van het Rijk.
Algemene middelen	€46.212	€3.720	Nee	In het controleprotocol is opgenomen dat overschrijdingen op de overhead niet meetellen in het oordeel van de accountant
Programma 1 en Programma 2 Toevoegingen aan reserves (lasten)	€45.538	€6.622	Nee	De extra toevoeging op reserves zien met name toe op de winstnemingen vanuit het grondbedrijf en de afsluiting van projecten. Daarnaast is het rente-effect van het pensioen over 2022 toegevoegd.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid

Schattingen

Fraude en wet- & regelgeving

 Update interne beheersing

 Vooruitblik

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college belangrijke boekhoudkundige schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames die door het college zijn gedaan beoordeeld en concluderen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en goed uitgebalanceerde overwegingen. Onderstaande tabel bevat een overzicht van onze bevindingen met betrekking tot die schattingen en oordelen.

Schatting	Waarde (x €1 miljoen)		Oordeel		Opmerkingen
	2022	2021	2022	2021	
Afschrijvingen van materiële vaste activa	8.1	9.8			Het activabeleid van de gemeente Venlo ligt ten grondslag aan de wijze van afschrijven op materiële vaste activa. De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn gebruikelijk in de sector. Tevens hebben wij geen indicaties van duurzame waardeverminderingen geconstateerd.
Waardering financiële vaste activa	60	68			We hebben de inbaarheid van kapitaalverstrekkingen en verstrekte leningen beoordeeld. Het college verwacht dat deze vorderingen volledig zullen worden geïnd. Op grond van de meest recente jaarcijfers van de beoordeelde partijen zijn de zichtbare liquiditeiten en het vermogen toereikend om de vorderingen te innen. Refereer voor aanvullende toelichting rondom de deelneming Greenport .
De waardering van de grondexploitaties	25	19			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitaties een betrouwbaar beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties . De uitgangspunten die in de berekeningen gehanteerd worden zijn voor zover mogelijk onderbouwd met rapportages van externe partijen.
Waardering debiteuren en overige uitzettingen	170	143			De schattingen ten aanzien van de oninbaarheid van de sociale debiteuren zijn bijgewerkt ten opzichte van voorgaand controlejaar. Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de inbaarheid van de sociale debiteuren een betrouwbaar beeld geven van de waardering van uw debiteuren.

 Controleverschil

 Optimistisch

 Evenwichtig

 Voorzichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening

Rechtmatigheid

Schattingen

Fraude en wet- & regelgeving

 Update interne beheersing Vooruitblik Onze samenwerking Bijlagen

Schattingen

Schatting	Waarde (x €1 miljoen)		Oordeel		Opmerkingen
	2022	2021	2022	2021	
De juistheid en volledigheid van de onderhoudsvoorziening	8,6	11	●	●	Wij hebben vastgesteld dat de voorziening is gevormd op basis van de beste inschatting en het onderliggende vastgestelde onderhoudsplan die de gemeente kan maken.
De waardering en indexatie van de APPA-voorziening	5,6	6,5	●	●	De voorziening voor wethouderspensioenen (APPA) per ultimo 2022 is onderbouwd door actuariële berekeningen van een externe serviceorganisatie. Door deze organisatie zijn de uitgangspunten uit de circulaire van het ministerie gebruikt. Wij zijn akkoord met deze uitgangspunten.
De juistheid en volledigheid van de voorziening verlofsparen	1,2	0	●	nvt	Wij hebben vastgesteld dat de voorziening is gevormd op basis van de beste inschatting die de gemeente kan maken. De grondslagen die zijn gehanteerd zijn geschikt.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Rechtmatigheid
- Schattingen

Fraude en wet- & regelgeving

- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Fraude en wet- en regelgeving

Geen aanwijzingen of signalen van fraude geïdentificeerd. Geen gevallen van niet-naleving van wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen.

De uitgebreide controleverklaring

Wij hebben tijdens onze controle bijzondere aandacht besteed aan het proces dat u heeft opgezet om frauderisico's en risico's op het niet naleven van wet- en regelgeving te identificeren. Bij de jaarrekening 2021 heeft de gemeente Venlo deelgenomen aan de pilot en derhalve rapporteren wij voor de tweede keer in de nieuwe stijl van de controleverklaring. Hieronder geven wij u inzicht in onze belangrijkste bevindingen.

In dat kader hebben wij geconstateerd dat Venlo werkt aan het uitvoeren van een gestructureerde frauderisicoanalyse. Wij adviseren u minimaal 1 eenmaal per jaar een gedegen frauderisicoanalyse uit te voeren en daarin tevens aandacht te besteden aan risico's op het niet naleven van wet- en regelgeving en maatregelen op te zetten en te implementeren om risico's te beheersen en te mitigeren.

Onze visie op uw interne controlekader met betrekking tot fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving

Fraude is een ernstig maatschappelijk probleem dat burgers, ondernemingen en de overheid financieel benadeelt. Het voorkomen en opsporen van fraude binnen uw organisatie is primair de verantwoordelijkheid van het management en degenen die belast zijn met governance. In dat kader verwachten wij dat u een frauderisicomanagementsysteem heeft geïmplementeerd dat bijdraagt aan het voorkomen en detecteren van fraude. Wij hebben de opzet en de implementatie van de relevante aspecten van het frauderisicomanagementsysteem geëvalueerd, zoals de gedragscode, klokkenluidersregeling,

frauderisicoanalyse voor zover gereed en verschillende beleidsdocumenten waar fraude-indicatoren zijn opgenomen en, voor zover wij dit noodzakelijk achten, de werking getoetst.

Verantwoordelijkheden van het college en de raad

De primaire [verantwoordelijkheid](#) voor het voorkomen en opsporen van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving berust bij degenen die belast zijn met governance van de gemeente (de gemeenteraad) en het college. Vanuit PwC hebben we recent een [blog](#) gepubliceerd die ingaat op de rol van de raad bij het voorkomen van fraude en corruptie. De blog belicht de verantwoordelijkheden van de organisatie en hoe u dit kunt aanpakken.

Als uw accountant is het [onze verantwoordelijkheid](#) om onze controle te plannen en uit te voeren om redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening als geheel geen materiële onjuistheden bevat, of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, rekening houdend met het toepasselijke wet- en regelgevende kader. Door de inherente beperkingen van een controle is het risico onvermijdelijk dat sommige materiële onjuistheden in de jaarrekening onopgemerkt blijven.

Geen aanwijzingen of signalen van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving geïdentificeerd

Tijdens de controle van de jaarrekening 2022 zijn geen aanwijzingen van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing**
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Update interne beheersing

Geen nieuwe significante tekortkomingen geïdentificeerd in de interne beheersing

Geen nieuwe significante tekortkomingen in de interne beheersing

In onze rapportage interim-bevindingen 2022 zoals gerapporteerd aan het college hebben wij ons beeld gegeven van de interne beheersing van de gemeente Venlo. Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole hebben wij geen nieuwe belangrijke aandachtspunten in de interne beheersing geconstateerd.

Algemene IT-beheersmaatregelen JDE EnterpriseOne van voldoende niveau voor de jaarrekeningcontrole

De algemene IT-beheersmaatregelen zijn het beleid en de procedures die worden gebruikt om de IT-omgeving en de IT-activiteiten te beheren die het effectief functioneren van geautomatiseerde beheersingsmaatregelen ondersteunen.

We hebben de IT-beheersmaatregelen (waaronder wijzigingsbeheer en autorisatiebeheer) voor de financieel kritische processen (JDE EnterpriseOne) en ondersteunende IT-infrastructuur (database, besturingssysteem en netwerk) op werking beoordeeld voor 2022 en vastgesteld dat deze van voldoende niveau zijn voor een gedeeltelijke systeemgerichte controleaanpak.

Onze belangrijkste aanbevelingen om de beheersing verder te verbeteren:

- Voer een structurele periodieke controle uit op de juistheid van de autorisaties in JDE EnterpriseOne.
- Richt, op basis van een risicoanalyse, monitoring in op accounts met vergaande rechten in de IT-systemen.
- Gemeente Venlo heeft beperkt inzicht welke beheersmaatregelen ICTNML heeft getroffen om IT-risico's te beheersen, omdat deze bijvoorbeeld geen assurancerapport (bijvoorbeeld een ISAE3402 Type 2) afgeeft over de diensten die de gemeente Venlo bij ICTNML heeft belegd.

Versterk, mede in het kader van NIS2, de monitoring op serviceproviders.

- Gemeente Venlo heeft Multi Factor Authenticatie (MFA) ingericht voor gebruikers die extern inloggen op het netwerk; voer dit ook door voor gebruikers binnen de netwerkgeving.

Venlo is een traject gestart om de aanbesteding van een nieuwe financiële applicatie voor te bereiden voor 2024. Wij adviseren in dit project voldoende aandacht te geven aan de mogelijkheid van geautomatiseerde controles in de applicatie en het inrichten van de gewenste processen.

Update ten aanzien van cyberrisico's

We hebben begrepen dat er in 2022 geen significante (cyber)incidenten hebben voorgedaan met een eventuele impact op de jaarrekeningcontrole.

Een relevante ontwikkeling op het gebied van cybersecurity voor Gemeente Venlo is de komst van de nieuwe Europese NIS2-richtlijn. Het doel van deze richtlijn is het verhogen van het algemene niveau van cybersecurity binnen de Europese Unie. Vanuit de nieuwe richtlijn verwachten wij strengere normen, meer aandacht voor governance en meer verantwoordelijkheden voor bestuursleden. Nieuw is hierbij dat non-compliance beboet kan worden en bestuursleden persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.

Deze richtlijn is eind 2022 goedgekeurd door het Europees Parlement, waarbij lidstaten 21 maanden de tijd hebben om deze richtlijn te implementeren door nationale wetgeving. In Nederland zal hier invulling aan gegeven worden door middel van de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni). Organisaties die als 'Essentieel' of 'Belangrijk' worden beschouwd dienen vanaf Q3 2024 compliant te zijn. Vanaf dat moment zal hier naar verwachting ook op gehandhaafd gaan worden.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing

Vooruitblik

Rechtmatigheidsverantwoording

Klimaat en duurzaamheid

Onze samenwerking

Bijlagen

Vooruitblik

In dit hoofdstuk van het verslag bespreken wij de relevante ontwikkelingen die vanaf het jaar 2023 relevant zijn voor uw gemeente. Dat zijn de komst van de rechtmatigheidsverantwoording, klimaat en duurzaamheid.

07

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik

Rechtmatigheidsverantwoording

Klimaat en duurzaamheid

Onze samenwerking

Bijlagen

Rechtmatigheidsverantwoording

Gemeente Venlo is klaar voor de rechtmatigheidsverantwoording

Proefverantwoording 2022 bevat de elementen voor de rechtmatigheidsverantwoording in 2023

De proefverantwoording bij de jaarrekening 2022 laat zien dat de gemeente Venlo klaar is voor de daadwerkelijke rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening 2023. De dossiervorming voor de proefverantwoording is duidelijk opgebouwd en de belangrijke balansposten met rechtmatigheidsaspecten zijn onderdeel van de verantwoording. De uitgebrachte interne managementletter geeft een goed beeld van de uitgevoerde werkzaamheden en conclusies.

Regels voor begrotingsonrechtmatigheid dienen in de financiële verantwoording te worden vastgelegd

In de verantwoording dienen het college en de raad toe te lichten wat de begrotingsonrechtmatigheden zijn. De commissie BBV adviseert om tussen raad en college af te spreken hoe afwijkingen van de begroting geïnterpreteerd worden in het kader van het uitoefenen van het budgetrecht door de raad. Begrotingsonrechtmatigheden die binnen de beleidskaders van de raad passen, moeten worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens is overschreden), maar worden dan niet nader toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording.

Mogelijke inhoud van de paragraaf bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering kent geen voorgeschreven wettelijke structuur. Feitelijk kunnen alle onderwerpen met een overkoepelend karakter die de gemeentelijke bedrijfsvoering en organisatie betreffen in deze paragraaf aan de orde komen. Zo kunnen in deze paragraaf onderwerpen als integriteit, innovatie en privacy aan de orde komen. Maar ook de organisatiestructuur, personeelsbeleid, duurzaamheidsbeleid en investeringsbeleid kunnen aan de orde komen. Voorop staat dat de eigenheid van de gemeente en de wens van de raad bepalend is voor de onderwerpen in de paragraaf bedrijfsvoering.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Klimaat en duurzaamheid**
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Klimaat en duurzaamheid

Sturen op realisatie van klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen

Om het klimaatverdrag van Parijs te realiseren hebben het rijk, provincies en gemeenten een belangrijke maatschappelijke rol en taak om gezamenlijk met bedrijven en maatschappelijke organisaties de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Daarnaast hebben lokale overheden ook andere complexe duurzaamheidsopgaven zoals klimaatadaptatie en het verbeteren van de leefomgeving met bijvoorbeeld het bevorderen van circulariteit en biodiversiteit. Om beter op deze opgave te kunnen sturen adviseren wij om klimaat en duurzaamheidsdoelstellingen onderdeel te laten zijn van de P&C-cyclus. Daarvoor onderkennen we vijf stappen (zie ook [blog](#)).

1 Bepaal de opgaven

Ook voor klimaat- en duurzaamheidsambities start het met het formuleren van de ambities/doelstellingen. Vaak zijn de doelstellingen landelijk al bepaald (in verdragen, akkoorden, strategieën), maar moet nog wel inzicht worden verkregen in de (lokale) opgave: Waar staan we nu en wat moeten we dan in de komende 10-15 jaar realiseren. Voor de CO₂-opgave wordt vaak aangesloten bij de onderverdeling (sectoren) uit het Nederlandse Klimaatakkoord (2019).

2 Bepaal de kansrijke maatregelen

De lokale klimaat en duurzaamheidsopgaven moeten vervolgens worden uitgewerkt in transitiepaden voor de komende jaren. Per transitiepad worden de meest kansrijke maatregelen geselecteerd op basis van de geschatte 'opbrengst' aan CO₂-reductie.

3 Bepaal de stuurindicatoren (input/output) bij de transitiepaden

Het is goed om te realiseren dat veel nog onbekend en onzeker is en er volop wordt geëxperimenteerd. Monitoren, reflecteren, leren en bijsturen is dus cruciaal en getuigt van professionaliteit. Voor de indicatoren is het verstandig om aan te sluiten bij de landelijke gegevens, metingen en normen, die beschikbaar zijn. Zo wordt een gemeenschappelijke taal gebruikt waarlangs de voortgang kan worden gevolgd.

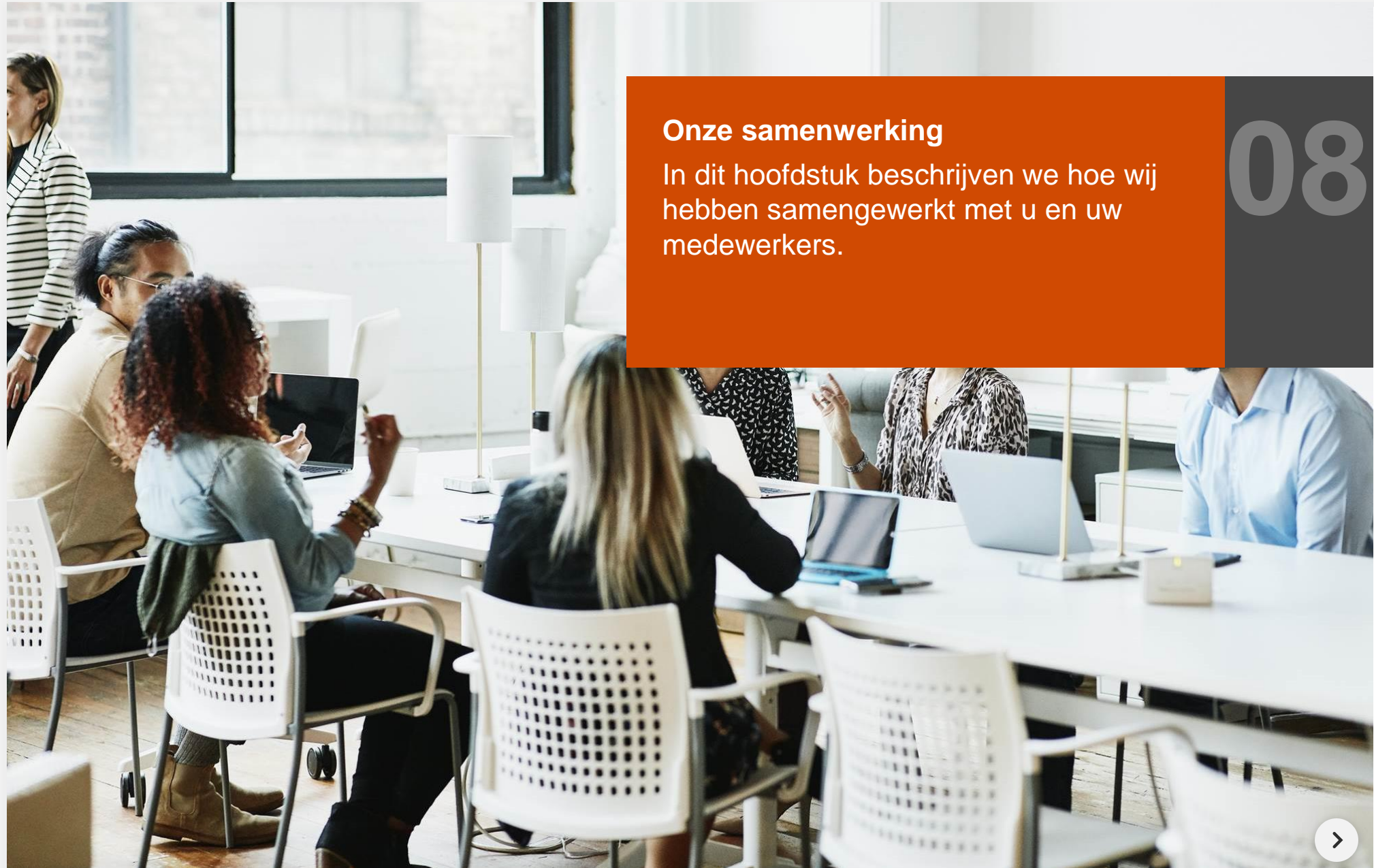
4 Veranker de sturing in de P&C-cyclus

Ook voor duurzaamheidsdoelstellingen geldt de kracht van de P&C-cyclus, waarin kaderstelling en verantwoording is verankerd en de raad zijn controlerende rol kan invullen. Een integrale klimaatbegroting als onderdeel (paragraaf) of bijlage van de P&C-cyclus is aanvullend aan te bevelen, omdat dan de resultaten van de transitiepaden gezamenlijk goed te volgen zijn.

5 Verrijk het inzicht met de impact op de brede welvaart

Het begrip duurzaamheid wordt heden ten dage breder gebruikt dan alleen voor milieu en klimaat. Internationaal wordt de term ESG (Environmental, Social, Governance) daarvoor gehanteerd. De Monitor Brede Welvaart wordt sinds 2020 opgesteld door het CBS en biedt een vaste set aan indicatoren om de ontwikkeling van welvaart in de brede zin van het woord – economisch, ecologisch en sociaal-maatschappelijk – in kaart te brengen. Samen geven deze indicatoren vergelijkbaar inzicht over duurzaamheid in brede zin.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking**
- Bijlagen

Onze samenwerking

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe wij hebben samengewerkt met u en uw medewerkers.

08

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking**
- Bijlagen

Onze samenwerking

We hebben een constructieve samenwerking ervaren tijdens het controleproces

In deze huidige tijd van hybride samenwerken hebben wij een zeer plezierige samenwerking ervaren en is de communicatie tussen de gemeente Venlo en PwC goed verlopen. Hierbij waren de communicatielijnen kort en dit heeft ertoe bijgedragen dat het over het algemeen een duidelijk gestructureerd proces is geweest. We hebben een open en fijne cultuur ervaren. Aangezien we voortdurend streven naar een verbetering van het controleproces en onze dienstverlening, evalueren we dit proces graag op korte termijn.

Onze reflectie op het proces van de jaarrekeningcontrole

Gemeente Venlo heeft in het jaarrekeningproces 2022 een versnelling gerealiseerd ten opzichte van eerdere jaren. Niet alle doelen van de beoogde versnelling in de controle zijn gerealiseerd. Belangrijke elementen hierin zijn de tijdigheid van de conclusievorming op specifieke dossiers als Tozo en opvang Oekraïners en de doorlooptijd van bijvoorbeeld de verbonden partijen en de incidentele baten en lasten. Ook de tijdigheid van het volledige jaarverslag speelt hierbij een rol.

Om de doelstellingen van de huidige versnelling te realiseren adviseren wij de nadruk op de tijdigheid en volledigheid van de jaarrekening inclusief de onderbouwingen breder in de organisatie te beleggen

Zowel gemeente Venlo als PwC hebben geïnvesteerd in de kwaliteit rondom de SiSa-verantwoording. Periodieke afstemmomenten en vaste communicatielijnen hebben geleid tot een beter proces van verantwoorden en controleren. Hoewel het bij bepaalde regelingen moeilijk is gebleken om deze tijdig en met voldoende diepgang op te leveren, zien we een positieve ontwikkeling.

Geen bevindingen te melden rondom onafhankelijkheid

Wij hebben onze naleving van externe normen en ons wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid met betrekking tot onze dienstverlening in 2022 bewaakt en bevestigd dat wij aan deze onafhankelijkheidsvereisten hebben voldaan en voldoen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking

Bijlagen

- SiSa
- Wet normering topinkomens
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Bijlagen

In de eerste bijlage beschrijven we de uitkomsten van de werkzaamheden ten aanzien van de SiSa-bijlage. Daarna staan we stil bij onze controle van de Wnt-verantwoording. Vervolgens lichten we de materialiteit toe. Tot slot geven we een update over de verplichte communicatie

09

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Verhoogde risico's

Communicatie

Verantwoordelijkheden

SiSa

Bevindingen in de SiSa-bijlage toegelicht

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2022. In 2022 zijn er veel SiSa-regelingen bijgekomen. Van de 40 huidige regelingen zijn er 7 nieuw ten opzichte van voorgaand jaar. Tevens was er dit jaar sprake van een heraanlevering van SiSa H8 2021 en SiSa C32 2021.

Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden ('BADO') zwaardere rapporteringtoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000;
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de [volgende tabel](#) hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen. Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiele afwijkingen naar voren, buiten de toelichting bij G2. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2022 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa**
- Wet normering topinkomens
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Nr.	Regeling/ indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/ onzekerheid
1	JenV A5B	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
2	JenV A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
3	JenV A13	Regeling specifieke uitkering naleving controle coronatoegangsbewijzen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
4	JenV A14B	Regeling specifieke uitkering Gemeente in verband met de versterking van de lokale [...] radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme 2022 (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
5	JenV A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
6	JenV A9B	Regeling specifieke uitkering Gemeente in verband met de versterking van de lokale [...] radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme 2021 (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
7	FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
8	BZK C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
9	BZK C25	Beleidsregeling subsidies Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
10	BZK C30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
11	BZK C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
12	BZK C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
13	BZK C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
14	BZK C55	Aanpak energiearmoede	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
15	BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
16	BZK C75B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiele afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2022 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Verhoogde risico's

Communicatie

Verantwoordelijkheden

Nr.	Regeling/ indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/ onzekerheid
17	BZK C75B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
18	OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
19	OCW D10	Volwasseneneducatie	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
20	OCW D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
21	OCW D12	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
22	OCW D12A	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
23	OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
24	OCW D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
25	OCW D21	Specifieke uitkering impuls jongerencultuur	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
26	lenW23 E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
27	lenW E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
28	lenW E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
29	lenW E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
30	lenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
31	SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	Fout	€478.000	Geconstateerde fouten in deelwaarnemingen
32	SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
33	SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers en de Tijdelijke regeling overbruggingsregeling (Tozo) _gemeentedeel 2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Verhoogde risico's

Communicatie

Verantwoordelijkheden

Nr.	Regeling/ indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/ onzekerheid
34	SZW G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
35	SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
36	SZW G13	Regeling specifieke uitkering onderwijsroute	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
37	VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
38	VWS H7B	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
39	VWS H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
40	VWS H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
41	VWS H22	Regeling specifieke uitkering regionaal projectleider aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa
- Wet normering topinkomens**
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Wet normering topinkomens

De bezoldiging van uw topfunctionarissen is juist verantwoord in de WNT-bijlage

Geen controlebevindingen in de WNT-verantwoording 2022

Als onderdeel van onze controle hebben wij de nalevering van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Uit onze controle blijken geen bevindingen. Op grond van de wet zijn de griffier en de gemeentesecretaris aangewezen als topfunctionaris. Hun bezoldiging is juist en volledig verantwoord in de bijlage WNT in uw jaarstukken.

Wilt u meer weten over de WNT? Kijkt u dan op: <https://www.topinkomens.nl>

De WNT is in 2022 beperkt gewijzigd

In 2022 is er voor de WNT weinig gewijzigd ten opzichte van 2021. Wel zijn de bedragen geïndexeerd op basis van de loonontwikkeling in de sector overheid. De wettelijke maximale bezoldiging voor topfunctionarissen is aangepast van €209.000 in 2021 naar €216.000 in 2022.

Bijlage Wet normering topinkomens (WNT)

U heeft 2 topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening 2022.

De 2 topfunctionarissen zijn beiden in loondienst.

U heeft in 2022 geen ontslagvergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa
- Wet normering topinkomens
- Materialiteit**
- Verhoogde risico's
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Materialiteit

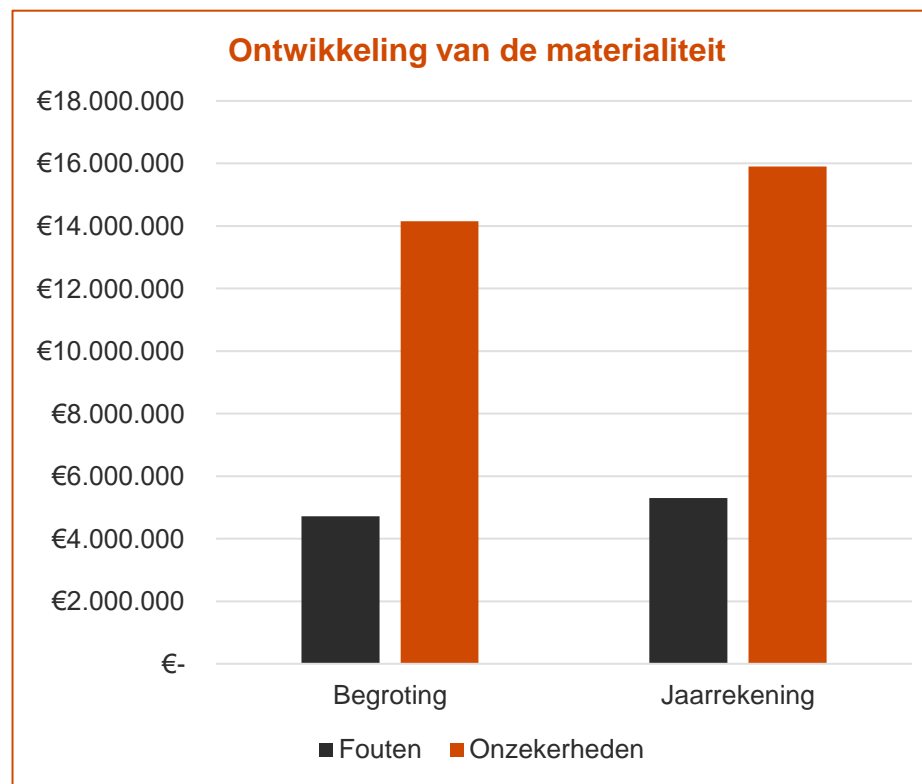
De materialiteit is naar boven bijgesteld op basis van de jaarrekening ten opzichte van de begroting

De gehanteerde materialiteit is €5,3 miljoen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening' in onze controleverklaring. Afwijkingen worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) zijn de goedkeuringstoleranties bepaald die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de gemeente hanteert. De grondslag voor het bepalen van deze toleranties betreft de totale werkelijke kosten van de gemeente, inclusief de toevoegingen aan de bestemmingsreserves. Materialiteit bepaalt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en het effect van vastgestelde afwijkingen op onze verklaring.

In ons controleplan hebben wij een materialiteit vastgesteld van €4,7 miljoen. De materialiteit wordt echter geactualiseerd op basis van de feitelijke financiële gegevens en wijzigingen in uw organisatie en omgeving gedurende het hele jaar. Aangezien de werkelijke lasten, inclusief dotaties aan de bestemmingsreserves, hoger zijn dan in de programmabegroting op basis waarvan wij onze initiële materialiteit hebben berekend, heeft er op basis van de wettelijke uitgangspunten een verhoging plaatsgevonden naar €5,3 miljoen.

Figuur 4 Ontwikkeling van de materialiteit

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa
- Wet normering topinkomens
- Materialiteit
- Verhoogde risico's**
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Verhoogde risico's

Bij de uitvoering van de werkzaamheden ten aanzien van de verhoogde risico's hebben we geen uitzonderingen of aanwijzingen van frauduleuze activiteiten opgemerkt

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de bevindingen van verrichte werkzaamheden met betrekking tot de significante en hogere-normale risico's die in ons controleplan zijn vastgesteld. Ten opzichte van ons controleplan hebben wij geen nieuwe risico's geïdentificeerd.

Risico	Uitkomst controlewerkzaamheden	Risiconiveau
Managementbeïnvloeding: het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management	Het doorbreken van beheersingsmaatregelen door het management is op basis van de controlestandaarden altijd een significant risico. Interne beheersingsmaatregelen, ongeacht hoe goed in opzet en bestaan, kunnen risico's van materiële onjuistheden in de jaarrekeningen slechts beperken, en niet volledig afdekken, wegens de inherente beperkingen van interne beheersingsmaatregelen. We hebben een data-analyse uitgevoerd op (handmatige) boekingen 2022 voor de gemeente Venlo. We hebben uit hoofde van deze test geen ongebruikelijke transacties geconstateerd.	 Normaal Significant
Opbrengstverantwoording: het risico van fraude in de opbrengstverantwoording	Het frauderisico in deze opbrengststroom is dat over het algemeen geldt dat men uit wil komen op de begroting. Begrotingsoverschrijdingen wil men dan zoveel mogelijk vermijden. Wij hebben werkzaamheden verricht op de afgrenzing van inkomende subsidies waarbij wij de ontvangen subsidies in het boekjaar 2022 en 2023 hebben gecontroleerd. Uit onze werkzaamheden zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.	 Normaal Significant
Waardering voorraden: het risico in relatie tot de waardering van de grondexploitaties	Het risico van waardering van de grondexploitaties is doorgaans bij gemeenten een verhoogd risico. Dit komt omdat er veel schattingsposten zijn gemoeid bij deze balanspost. Behalve de parameters (kostenstijging, opbrengstenstijging, etc.) is de waardering gebaseerd op een raming van nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten. We hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering en we hebben uit hoofde van deze test geen bijzonderheden geconstateerd.	 Normaal Significant

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa
- Wet normering topinkomens
- Materialiteit
- Verhoogde risico's**
- Communicatie
- Verantwoordelijkheden

Verhoogde risico's

Risico	Uitkomst controlewerkzaamheden	Risiconiveau
Sociaal domein: het risico rondom prestatielevering	Gezien de complexiteit bij het vaststellen van prestatielevering in het sociaal domein hebben wij hiervoor een significant risico opgenomen. Het gaat hierbij aan de ene kant om de prestatielevering bij nieuwe contractsoorten en aan de andere kant bij het vaststellen prestatielevering pgb's.	 Normaal Significant
Aanbestedingen: het risico dat aanbestedingen worden gegund aan bevriende partijen	Dit risico rondom mogelijke gunning aan bevriende partijen is doorgaans bij gemeenten een verhoogd risico. Dit komt omdat gemeenten zaken doen met een veelvoud aan leveranciers met ook nog een grote diversiteit in inkoop van goederen en diensten. Bij onze controlewerkzaamheden hebben we gecontroleerd of voldoende functiescheiding is gehanteerd bij aanbestedingstrajecten en bij het aangaan van contracten. We hebben bij het uitvoeren van deze controlewerkzaamheden geen bevindingen geconstateerd.	 Normaal Significant
Rechtmatigheid van de aanbestedingen: het risico van het niet nakomen van aanbestedingsrichtlijnen	De aanbestedingsrichtlijnen zijn complex. Voor de conclusies voor de werkzaamheden bij de rechtmatigheid van aanbestedingen verwijzen wij naar het hoofdstuk rechtmatigheid .	 Normaal Significant

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Ontwikkelingen 2022
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Update interne beheersing
- Vooruitblik
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa
- Wet normering topinkomens
- Materialiteit
- Verhoogde risico's
- Communicatie**
- Verantwoordelijkheden

Communicatie

Update over onze communicatie met u

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Controleplan/ opdrachtbrief	Rapportage interim- bevindingen	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het college van burgemeester en wethouders			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de gemeente			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's		●	●

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden van college en raad met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheden het college bestaan uit:

- het identificeren en monitoren van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de gemeente en zorgen voor volledigheid ervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling die expliciet het risico op fraude omvat, door een analyse van prikkels en druk, kansen, en gedrag en rationalisatie, en het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het opstellen en uitvoeren van programma's en beheersingsmaatregelen ter preventie, ontmoediging en opsporing van fraude (fraudebestrijdingsprogramma's) en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van de gemeente integer zijn en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van de gemeente worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, inclusief het voldoen aan de wet- en regelgeving waarin de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van het management wordt gebracht.

De verantwoordelijkheden van degenen die zijn belast met toezicht (de gemeenteraad) bestaan uit:

- het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag door middel van actief toezicht;
- het beoordelen van de vaststelling van frauderisico's door het management en niet-naleving van wet- en regelgeving, het nemen van passende maatregelen en het zorgen voor een juiste *tone at the top*;
- het waarborgen dat het seniormanagement en raad en college passende maatregelen nemen om fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te ontmoedigen en te voorkomen, voor een betere bescherming van investeerders, medewerkers en andere belanghebbenden;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van de gemeenteraad wordt gebracht;
- het aannemen van een kritische houding ten opzichte van het college op het gebied van niet-gebruikelijke transacties met verbonden partijen en tussen ondernemingen binnen de groep.

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden van ons als accountant met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid van de accountant bestaat uit:

- het plannen en uitvoeren van de controle om een redelijke zekerheid te krijgen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat, hetzij door fraude of door fouten;
- het beoordelen of de programma's en de interne beheersingsmaatregelen van de gemeente, waarmee geïdentificeerde risico's van materiële fouten als gevolg van fraude en van niet-naleving van wet- en regelgeving worden aangepakt, op de juiste wijze zijn opgezet en worden uitgevoerd;
- het evalueren van het proces dat het management hanteert voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de programma's en interne beheersingsmaatregelen in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het evalueren van iedere fraude door het seniormanagement en het effect op de beheersingsomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.